

Mavzu: X va H undoshlarining talaffuzi va imlosi

Elga xizmat – oliy
himmat.

Mehrjon

Mehrjon – Sharq xalqlarining, jumladan, ajdodlarimizning kuzgi tengkunlik va yig'im-terim yakunini nishonlaydigan qadimiy bayramidir. **"Mehr"** so'zi do'stlik, muhabbat, mehr-oqibat va quyosh ma'nosini bildiradi. Qadimda bu bayramda odamlar bir-birlariga mehr ulashgan, yaxshi tilaklar bildirishgan. Qadimgi an'analarga ko'ra, Mehrjon kunida odamlar qizil, sariq, to'q sariq va zarg'aldoq rangdagi liboslar kiyishgan. Bu kuzgi tabiatning rangi, quyosh nurlari va pishib yetilgan hosilning jilosini anglatgan.

1-mashq. She'rni ifodali o'qing, **x** va **h** undoshli so'zlarni ko'chiring.

Mehrjon

Xush kelibsan, Mehrjon,
Saxovatlim, sehrjon.
Shirin-shakar, lazzatli,
Qalb to'rida izzatli.
Sensan tenglik bayrami,
Bag'rikenglik bayrami.

Quchog'ing bolga to'la,
Hosil, iqbolga to'la.
Qulluq saxovatingga²,
Huzur-halovatingga.
Lazzatlisan, sehrjon,
Xush kelibsan, Mehrjon!

Qambar Ota

X undoshi tilning tanglayga nisbatan joylashishiga ko'ra chuqur til orqa (q, g') undoshlari sirasiga kiradi, qattiq talaffuz qilinadi.

H undoshi til undoshlaridan farq qilib, alohida bo'g'iz undoshi hisoblanadi, yumshoqroq talaffuz qilinadi.

2-mashq. Nuqtalar o'rniga **x** va **h** undoshlaridan mosini qo'yib ko'chiring.

ol...o'ri, ...aridor, ta...ta, me...ribon, ...ashar, be...i, ja...on,
...o'roz, tari..., ...unar, ...o'jalik, ...ursand, de...qon, su...bat,
...azon, makkajo'...ori, sayo...at, ...afta

- Shu so'zlar ishtirokida uchta gap tuzing.

3-mashq. Yashiringan so'zlarni toping.

HAMSHIRAHARORATXASHAKKO'ROZKZMATXATHIKOYA

XOKKEYHASSAHADYAXIYOBONHAYRONKXODIMHAYRON

- Bo'g'iz undoshi ishtirok etgan so'zlar qanday talaffuz qilinayпти?

4-mashq. Berilgan so'zlardan gap tuzing.

qilsang

hurmat

ko'rasan

hurmat¹

keltirar

mehnat

baxt

keltirar

yaxshilik

baxt

- **X** va **h** undoshlari ishtirok etgan so'zlar tagiga chizing.

5-mashq. Rasmlarning nomini to'g'ri talaffuz qiling.

- So'zlarning talaffuzi va imlosini eslab qoling.

6-mashq. Nuqtalar o'rniga **x** va **h** undoshlaridan mosini qo'yib, gaplarni husnixat bilan ko'chiring.

1. Il...om ...o'roz so'zini ...ato yozdi.
2. De...qon dalaga no'...at ekdi.
3. Mash...ura ...andalakni yoqtiradi.
4. Ba...tiyor ...ayvonot bog'iga bordi.
5. Kal...at kaklikka ...ujum qildi.⁵
6. Ba...orda dara...tlar gullaydi.
7. Me...monlar dastur...on atrofida jamlandilar.
8. Sinf ta...tasiga ...arflar yozildi.
9. Dalalarda makkajo'...ori poyalari yig'ishtirilmoqda.
10. Bu...oroga sayo...atga bordik.⁴

- Yozgan **x** va **h** undoshli so'zlar imlosini yodda saqlang.